

Patrick Deneen a Robert Banon

J. D. Vance a katoličtí postliberálové

James Patterson a Thomas Howes, mladí američtí výzkumníci a katolíci, kteří se ztotožnili s reaganovským konzervativismem, se zabývají vzestupem „katolického postliberalismu“ uvnitř náboženské pravice. Toto ještě nedávno okrajové hnutí, reprezentované ve vládě viceprezidentem J. D. Vancem, nabylo v současných Spojených státech rozhodujícího politického významu.

► **Můžete nám na úvod přiblížit projekt „Proč selhal postliberalismus“, který zahrnuje připravovanou knihu a podcast, na němž pracujete se svým kolegou Thomasem Howesem?**

Jak název napovídá, chceme přiblížit, proč postliberalismus selhává. Jeho teze se již mnohokrát probíraly a jeho chyby analyzovaly. Jsme přesvědčeni, že tento přístup nebude zítra fungovat o nic více než dnes.

Koncepčně současný postliberalismus předkládá historickistický argument, podle něhož jedna historická epocha následuje po druhé. Právě jsme prošli liberálním obdobím po druhé světové válce, které by bylo jakýmsi věkem temna, jemuž dominoval liberalismus. Po pádu Sovětského svazu se liberalismus přehřál a spotřeboval všechno „předliberální“ palivo, které mu umožnilo vzniknout, jako jsou zavedené rodinné struktury a stabilní pracovní místa. To je podle Patricka Deneena[1] důvod, proč liberalismus selhal. Podle jeho názoru je nyní třeba zavést postliberální řád.

Pro vysloveně fundamentalistické postliberály, jako je Adrian Vermeule,[2] v postliberálním uspořádání existuje jakýsi formální vztah mezi církví a státem a zastupitelská vláda není nutností. Katolické hledisko je primární při rozhodování o tom, co je společné dobro. V současném kontextu Vermeule

obhájí relativně otevřenou imigrační politiku, ale pouze pro přesvědčené katolíky. V tomto duchu se otec Edmund Waldstein[3] nebrání myšlence izolovat nepokřtěné tím, že jim odepré plné občanství. To jsou sice staré myšlenky, ale pro současné Severoameričany jsou nové.

Historicky byli američtí katolíci k této nadřazenosti náboženství velmi zdrženliví, protože byli ve Spojených státech menšinou. Chápali, že tato politická teologie, kterou církev hájila v Evropě, se vztahuje na státy, kde většinu tvoří katolíci a kde se potýkají s dědictvím francouzské revoluce. Američtí →

DOC. JAMES PATTERSON

se zabývá politickou vědou na Univerzitě Ave Maria (Florida) a dále působí na Univerzitě Tennessee.

Publikoval dvě knihy věnované vztahu náboženství a společnosti, a sice *Náboženství ve veřejném prostoru: Sheen, King, Falwell* (Religion in the Public Square: Sheen, King, Falwell. University of Pennsylvania Press, 2019) a s Thomasem Howesem knihu *Proč selhal postliberalismus* (Why Postliberalism Failed. Acton Institute, 2025).

→ katolíci nechtěli mít nic společného s myšlenkami, které hájily papežské dokumenty jako *Mirari vos* (1832), *Singulari nos* (1834) nebo *Syllabus errorum* (1864), protože tento přístup by ospravedlňoval postoj protestantské většiny, která katolíky považovala za nepřátele amerického politického uspořádání.

► **Navzdory tomu, co říkáte, můžeme být znepokojeni zjevnými obtížemi demokratických institucí ve Spojených státech a poklesem rezistence vůči autoritářství, o níž jsme si mysleli, že je v Američanech hluboce zakořeněná.**

Ano, to je pravda. Známe poselství, s nímž přijel viceprezident James David Vance na mnichovskou bezpečnostní konferenci. Vance stojí v čele postliberálního projektu Adriana Vermeuleho a Patricka Deneena. J. D. Vance byl jako konvertita uveden do katolicismu dominikány z Východní provincie.[4] Představitelé dominikánské provincie nejsou fundamentalisté; snaží se tento fenomén kontrolovat, nicméně velkou část dominikánských noviců tvoří konvertité: jsou mladí, nadšení a tráví hodně času na sociálních sítích. A jsou součástí tohoto postliberálního hnutí: právě oni přivedli Vance, kterého si pak vzali pod křídla ti, kdo tyto mladé lidi učí. Jedním z těchto učitelů je Chad Pecknold,[5] který vyučuje na Americké katolické univerzitě ve Washingtonu.

Když Vance v roce 2022 kandidoval do ohyského senátu, vystoupil mj. na silně konzervativně laděné konferenci na Františkánské univerzitě ve Steubenville, nazvané „Obnova národa: společné dobro v americké tradici“. Nedávno obhajoval migrační politiku Trumpovy administrativy tím, že připomněl pojem „ordo amoris“.[6] Vance o ordo amoris nemluvil, když psal svou knihu *Hillbilly Elegy*,[7] tuto myšlenku přebírá až od svých fundamentalistických přátel. Když se podíváte na sociální síť Pecknolda, Vermeuleho a Deneena, kteří mají obrovské množství příznivců, neustále Vance propagují a obhajují. Je tu nepřehlédnutelné koordinované úsilí, byť je možná neorganizuje přímo J. D. Vance.

Zarážející je, že ještě před několika lety by se protestanti rozčilovali, kdyby viděli, že katolíci zaujímají takový postoj. Odsoudili by je jako papežovy agenty, kteří se snaží rozvrátit americkou demokracii. Dnes se americký protestantismus vydal podobným směrem, existuje řada křesťanských nacionalistů, kteří se jen opíjí po Vermeuleovi a katolickém fundamentalismu, například lidé jako William Wolfe[8] a Stephen Wolfe.[9]

Protestantské hnutí, které sloužilo jako jakýsi vnější regulátor katolicismu, už tuto roli neplní. Za pouhých deset let jsme

se od řady okrajových myšlenek propagovaných na internetu v roce 2015 dostali do kanceláře viceprezidenta Spojených států v roce 2025. Musíme přijít s odpovědí, která bude odpovídat tomuto úkolu, a nejen s tím, jak tyto myšlenky demonizovat.

Ale abych odpověděl na vaši otázku, situace je špatná, obavy jsou namístě.

► **Jaká byla dosud reakce katolické hierarchie?**

Odpověď se může zdát frustrující. Mediálně nejpopulárnější biskup Robert Barron se hodně zasloužil o propagaci programu postliberálů. Pozval například Patricka Deneena, který ve svém programu představil Billota,[16] Cortése[17] a de Bonalda[18] jako nejlepší kritiky liberalismu. Bohužel o Louis-Gabriel-Ambroise de Bonaldovi se toho moc dobrého říct nedá. Byl jedním z tvůrců moderního antisemitismu, v článku „Sur les Juifs“ tvrdil, že alsaští Židé hodlají využít své nadřazenosti nad ctnostnými statkáři

k jejich vydírání. Co se týče Louise Billota, ten spolupracoval s Léonem Daudetem (1867–1942) v rámci *Action française*. Když Vatikán hnutí zakázal, Billot byl postaven před volbu, zda hnutí opustí, nebo se vzdá kardinálského klobouku, a rozhodl se pro druhou možnost. Zdá se, že biskup Barron má s postliberály společné politické nepřátele, ale nemyslím si, že by proto oceňoval tento druh myšlenek.

Co se týče americké biskupské konference, je názorově příliš roztržštěná na to, aby jednala ve shodě. Je v ní příliš mnoho biskupů. Nicméně biskupové, kteří mají na veřejnosti slyšitelný a nezávislý hlas, jsou proti. Například kardinál Wilton Gregory z Washingtonu. Bohužel, protože je černoch a zdá se být „pokrokový“, nemusí mu někteří katoličtí konzervativci naslouchat. Něco jiného je, když kritika přichází od newyorského kardinála Timothyho Dolana, který se modlil při Trumpově inauguraci. Jeho intervence je pro postliberály špatným znamením. Z jejich pohledu je to však jedno: jsou přesvědčeni, že budoucnost jim dá za pravdu, že všichni tito kritikové zemřou a že za jednu generaci se jejich přítel Edmund Waldstein stane kardinálem.

Proto si Vance dovolí odsoudit katolickou církev a katolické spolky za to, že využívají federální fondy. To je mimochodem velmi dobrý příklad toho, o co jde. Kdo se snaží kontrolovat duchovní autoritu církve? Světská autorita. A tak je to vždycky: tito lidé hájí konzervativní postoje, podřízení světské moci duchovní autoritě, ale nakonec prosazují politiku, kdy má být církev podřízena „národním zájmům“. Jak to dobře známe i z jiných historických období.

James Patterson

I když má Maďarsko blízko k Rusku, sblížování s Orbánovým Maďarskem je v očích amerických postliberálů ospravedlnitelné, protože to, co se nakonec počítá, je obrana triády „Bůh, rodina a vlast“.

► Jak toto postliberální či fundamentalistické prostředí reagovalo, když se někteří z nich dostali k moci?

Myslím, že ústřední postavou celé této sítě je Gladden Pappin, který už ani nežije ve Spojených státech. Pappin vede Maďarský institut mezinárodních vztahů, který propaguje postliberální, často proruské strany v Evropě. Jeho strategií je propagace Viktora Orbána, maďarského premiéra, který je jeho zaměstnavatelem. Jeho vztah k Orbánovi je stejný jako vztah Vance k Trumpovi: hájit šéfa bez ohledu na cokoli, a pokud možno tento postoj zdůvodňovat katolickou vírou.

I když má Maďarsko blízko k Rusku, sblížování s Orbánovým Maďarskem je v očích amerických postliberálů ospravedlnitelné, protože to, co se nakonec počítá, je obrana triády „Bůh, rodina a vlast“. Tento postoj chtějí prosazovat nejen ve Spojených státech a v Maďarsku, ale v co největší počtu zemí. Stejný slogan se používal ve třicátých letech 20. století v Rakousku, Španělsku a Brazílii. Téměř totožný slogan přijala i vichistická Francie...

Jeich strategii dnes rozpracovává Vermeule: Podle něho je lepší být dobře koordinovanou politickou menšinou než špatně koordinovanou většinou. Politické většiny se těžko organizují, menšiny jsou efektivnější: z koordinace a postupu k moci mají prospěch všichni. V současné době si mohou postliberálové rozdělit pozice u viceprezidenta a v Bílém domě. I když zůstávají menšinou, mají velmi silné politické kontakty. Například právník Andrew Kloster, jeden z Vermeuleho „soudruhů“, zůstává důležitý post v Trumpově administrativě. Ale především je zde mnoho mladších lidí, kteří budou součástí týmů. Zatím se zdá, že se tato strategie vyplácí.

► Pokud se jedná především o politický projekt, jaký smysl má jeho intelektuální vyvracení?

Toto vyvracení je nutné, protože existují lidé, kteří v něj upřímně věří, i když jejich teologie je pravděpodobně chybná. Chad Pecknold na stránkách „Postliberálního řádu“ napsal, že princip lidské důstojnosti je jen maskou liberalismu, což z jeho pohledu znamená, že celá deklarace druhého vatikánského koncilu o náboženské svobodě *Dignitatis humanae* (1965) patří do koše. Samozřejmě nepůjde se svou úvahou až do konce, protože takové tvrzení by mu způsobilo problémy. Typicky řekne: „Ano, hájím *Dignitatis humanae*, ale zároveň se domnívám, že lidská důstojnost spojená s lidskými právy byla církví odsouzena.“ Postoj, který vyžaduje jistou dávku drzosti!

► Vzhledem k zapojení katolických charitativních organizací do obrany migrantů a zásahu papeže Františka v této záležitosti se zdá, že konflikt s církevními autoritami bude nevyhnutelný.

Ano, to je jisté, ale je třeba rozlišovat mezi krátkodobou

a dlouhodobou perspektivou. Konflikt, který Vance ztělesňuje, je v krátkodobém horizontu pravděpodobný. Je to nepříjemné, ale existuje několik strategií, jak se s ním vypořádat. Ve Spojených státech je běžné být víc katolíkem, „katoličtější věřícím“ než biskup. Pokaždé, když se biskup odvolává na svou duchovní autoritu (autoritu, o níž fundamentalisté tvrdí, že ji hájí), reagují tito věřící papežštěji než papež tak, že poukážou na sexuální zneužívání, aby tak delegitimizovali biskupovo slovo. Dlouhodobě se z tohoto rozporu chtějí katoličtí postliberálové vymanit tím, že budou realizovat svůj projekt pro společnost a pro církev zároveň. Nenechte se mýlit, chtějí relativizovat druhý vatikánský koncil. Než to však udělají, musí počkat, až stará garda odejde do důchodu a bude nahrazena novými generacemi kněží a biskupů.

Jak vysvětluje Patrick Deneen v knize *Změna režimu*, nemusí se jednat o masové hnutí. Tato myšlenka vytvoření kontraelity [10] je jednodušší na realizaci i účinnější. Do institucí chtějí vstupovat postupně, zdola jako asistenti a úředníci. V pozdější fázi se budou moci stát soudci u federálních vrchních soudů. Pro katolickou církev mají stejný plán: vidí oslabené instituce a předpokládají, že jim nedá mnoho práce je ovládnout.

Za deset let to dotáhli až na viceprezidenta Spojených států. Stačí, aby se Trumpovi něco stalo, a převezmou prezidentský úřad. Jak dlouho jim bude trvat, než se prosadí ve vedení církve?

Z revue Etudes č. 4326 (květen 2025) přeložil Josef Beránek.

LITERATURA A POZNÁMKY

- [1] Patrick Deneen (*1964) je profesorem politologie na katolické univerzitě Notre-Dame v Indianě, autorem knih *Why Liberalism Failed* (2018) a *Regime Change: Toward a Postliberal Future* (2023).
- [2] Adrian Vermeule (*1968) je profesorem ústavního práva na Harvard Law School. Je autorem několika knih o právním rámci boje proti terorismu (obhazuje používání mučení), správním právu a ústavě, přičemž obhazuje vizi, v níž je hledání společného dobra výslovným cílem ústavního pořádku a v níž je výkonná moc do značné míry posílena.
- [3] Rakousko-americký cisterciácký mnich, blogger velmi aktivní v obnově fundamentalistického myšlení v on-line prostředí.
- [4] Kněz dominikán Henry Stephan (*1988), který se zabývá „prolínáním víry a politiky ve středověké Evropě a tím, jak se političtí filosofové a teologové snažili smířit pozemské občanství s nebeským“, byl zřejmě ústřední postavou Vanceovy konverze a ten ho po svém zvolení pozval do Bílého domu.
- [5] Chad Pecknold je profesorem systematické teologie na Americké katolické univerzitě.
- [6] J. D. Vance používá tento koncept k obhajobě svého programu masového vyhošťování přistěhovalců. Papež František reagoval, že překrucuje křesťanskou tradici charity založenou na „lásce, která buduje bratrství otevřené všem bez výjimky“.
- [7] Kniha *Hillbilly Elegy: A Memoir of a Family and Culture in Crisis*, vydaná v roce 2016, zaznamenala obrovský vydavatelský úspěch. Česky vyšla pod názvem *Americká elegie: Memoáry o krizi rodiny a kultury* (2018, Argo).
- [8] Člen Jižní baptistické konvence a první Trumpovy administrativy.
- [9] Kalvinista, autor knihy *The Case for Christian Nationalism* (2022), která je považována za etnicistickou a segregáčnickou.
- [10] Deneen navrhuje termín „aristopolismus“. Viz Julian Blum, „L'aristopolisme ou les paradoxes de la 'nouvelle droite' américaine“, Fondation Jean-Jaurès, www.jean-jaures.org.